

Erratum Inhoud

Behorende bij:

Kleine ontwikkelings psychologie, deel II

De schoolleeftijd

vierde druk

Rita Kohnstamm

ISBN 978 90 313 6161 8

Bohn
Stafleu
van Loghum

Springer Media

Houten 2010

INHOUD

LEREN OP DE BASISCHOOL	13
1 Lezen	15
Ontluikende geletterdheid	17
Leesvoorwaarden	18
Algemeen: woordenschat, concentratie en regels	20
Algemeen: korte- en langetermijngeheugen	20
Algemeen: visueel onderscheidingsvermogen	22
Woordenschat als basis	23
Specifiek: fonologisch bewustzijn en aanvankelijk lezen	25
Spellend lezen	27
Herkennend lezen	28
Begrijpend lezen	29
Rol van intelligentie	30
Hersenwerk bij het lezen	31
Dyslexie	32
2 Schrijven	37
Gekrabbel van peuters en kleuters	38
Schrijven is eigenlijk een soort tekenen	40
Drukletters en schrijfletters	40
Schrijven op het gehoor	41
Sturen van de hand over het papier	41
Lettervormen	42
Halen en haaltjes	43
Sturen en bijsturen	44
Opslag van het bewegingsschema	45
Herinneren en uitvoeren van het letterbeeld	46
Linkshandigheid	47
Schrijfstoornissen	49
Begrijpelijk schrijven	50
3 Rekenen	55
Tot tien tellen	56
Tellen van dingen	57
Zonder tellen kan het ook	58
Eén voor één tellen	60
Cijfersommetjes onder de tien	61
Cijfersommetjes boven de twintig	62
Realistisch rekenen	62
Ongecijferdheid	63
Sekseverschillen	65
Geld	67

4 Kennis en inzicht	71
Goed, voldoende of fout	73
Absolute en waarschijnlijke samenhangen	74
Oorzakelijke en parallelle verbanden	74
Denken in woorden	75
Cirkelredeneringen	76
Piaget: concrete operaties	76
Het principe van omkeerbaarheid	79
Conservatie en classificatie	79
Wederkerigheid en relativiteit	80
Russische denkpsychologie	80
Het intuïtieve denken	82
Leergeschiktheid en intelligentie	83
Wat is meetbaar met een intelligentietest?	83
Intelligentietests	84
Drievoudige intelligentie	86
Acht soorten intelligentie, en misschien nog meer	87
Emotionele intelligentie	88
Leerstijlen	89
Leerstrategie: herhalen	90
Andere leerstrategieën	91
Metacognitie	93
Didactiek: de rol van de leerkracht	94
Hoogintelligent en hoogbegaafd	95
Hoogintelligent is ook relatief	98
ALS INDIVIDU DE WERELD IN	101
5 Variaties in persoonlijkheid	103
Vershil tussen persoonlijkheid en karakter	105
Steeds meer kenmerken en subtielere verschillen	105
Beschrijf uw kind eens	106
Hoofdcategorieën, subcategorieën en kenmerken	107
Vershil tussen ouders en leerkrachten	108
Je best doen of nu eenmaal goed kunnen	108
Intrinsieke en extrinsieke prestatiemotivatie	110
Nieuwsgierigheid en exploratiedrang	112
Attribuтиestijl	114
Faalangst	114
Vrolijkheid vermindert concentratie	115
Zelfbeeld	116
ADHD	119
Extreme verlegenheid	121

6 Zelfstandig worden	123
Competentie en mastery	125
Competentie-ervaringen	126
Locus of control	127
Geleerde hulpeloosheid	129
Zelfredzaamheid	130
Copingmechanismen	131
Zelfwaardering en zelfvertrouwen	133
Optimisme als levenshouding	134
Sekseverschillen	136
7 Op weg naar moraal	139
Waarden en normen	141
Van weten naar doen	143
Mensenkennis	143
Morele empathie	144
Moreel redeneren volgens Piaget	145
Wat kan erachter zitten?	146
Moreel redeneren volgens Kohlberg	147
Morele afweging	149
Moreel gedrag	150
8 Antisociale agressie	153
Verskillende aspecten	155
Ondermijnd gevoel van eigenwaarde	156
Invloed van gezinsklimaat	157
Moeilijk temperament	158
Weinig beheersing	159
Interventie	160
Pesten en gepest worden	161
Sekseverschillen	164
9 Kinderzorgen	167
Incidenteel of chronisch	169
Wat is erg?	169
Wie kan ertegen?	171
Veerkrachtig en weerbaar	172
Niet onkwetsbaar	173
Geleende kracht	175
Rouwende kinderen	175
Erbij horen of anders dan anderen	177
Het sociogram	178
Buitengesloten	179
Mishandeld	181
Verwaarloosd in armoede	182
Buitenissige naam	183

Uiterlijk	185
Dikke kinderen	186
Bedplassen	189
KINDEREN EN MEDIA	191
10 Kinderboeken	193
Kinderen en cultuur	195
Van huis uit	196
Ze lezen niet meer	197
Waarom speciale kinderboeken?	198
Mooie taal	200
Herkenbaar of blikverruimend?	201
Het goede kinderboek	203
Wat kinderen graag lezen	204
Makkelijk en moeilijk	205
Sprookjes	206
11 Film- en televisiewereld	209
Terug naar de middeleeuwen	211
Hoeveel ze kijken	212
Leven uit de tweede hand	213
De techniek	214
Snelheid van beeldwisseling	215
Opslaan in beelden of in woorden	217
Waarom zou je kijken?	217
Waardoor is er invloed?	219
Reëel geweld	221
Fictief geweld	223
Goed en kwaad	226
Bang worden	227
Wat vinden ze leuk?	228
Reclame	229
Stereotypen	230
12 Computerkinderen	233
Spelenderwijs	235
Spelen op het scherm	236
Soorten games	237
Wat is er zo leuk?	239
Op zoek naar informatie	240
Digitaal kletsen	242
Computers op school	243
Leren googelen	246
Invloed op abstract denken	248
Invloed op de emotionele ontwikkeling	249

TUSSEN DE ANDEREN	253
13 Klasgenoten	255
Sociale cognitie	257
Waarnemen en weten	258
Voelen	260
Bedoelen	260
Sociaal perspectief	263
Wat voor iemand is het?	264
Prosociaal	265
Leeftijdgenoten	266
Discriminatie	269
Groepjes en netwerken	271
Populariteit	273
Vriendschap	275
Andere sekse	279
14 De leerkracht als klasgenoot	281
Een asymmetrische verhouding	283
Groepsklimaat als stijl van de leraar	285
Groepsmanagement	286
Allochtone leerlingen en hun ouders	288
Verschil tussen leerlingen	288
Verwachtingen	289
15 Thuis	293
Kritische kinderen, eisende ouders	295
Het gezin als collectief	296
Gezinsecologie	297
Tussen vader en moeder	299
De kinderen onder elkaar	301
Tussen ouders en kinderen	302
Echtscheiding	304
Grootouders en echtscheiding	308
Eenoudergezinnen	310
Stiefouders	311
Werkende moeder	313
Werkloze vader	316
Genderrol	317
Literatuur	321
Register	347

